

Uluslararası sosyal çalışma bağlamında kentkırım

*

Şeniz Aslan¹

Metin Zafer²

Fethi Güngör³

Öz

Kente dair şiddeti ve yıkımı anlamlandırmada işlevsel olan “kentkırım” kavramı bu çalışmada sosyal hizmet bakış açısıyla ele alınmıştır. Geleneksel literatür taramasında kullanılan teorik tarama tekniğinden faydalanılarak kentkırım olgusunun uluslararası sosyal çalışma bağlamında ele alınması yoluyla mevcut literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır. Çalışmada kentkırımın tarihsel, doğal, antropik ve sembolik olmak üzere dört ayrı türü olduğu belirlenmiştir. Bu dört kentkırım türünün kavramsal olarak farklılıklarının ötesinde temelde benzerliklerinin kapitalizm odaklı olduğu, sermayenin güdümünde dinamik bir sürece tekabül ettiği ve geçen zaman içinde şiddetini artırarak yaygınlaştığı görülmüştür. Sosyal çalışma mesleği ve disiplini, kentleşmenin doğurduğu sorunlara çözüm bulma amacıyla ortaya çıkmıştır. Süreç içerisinde kent sorunları ve kentin sorunlarının değişmesine paralel olarak sosyal çalışmanın da bu sorunları anlaması ve analiz edebilmesi, kentle ilgili literatürün değişimine ayak uydurabilmesiyle mümkündür. Bu çerçevede “kentkırım” kavramı, kent çalışmaları alanında sosyal çalışma literatürüne dâhil olması gereken olgulardan biridir. Bu bağlamda sosyal çalışma ve kentkırım ilişkisi kentkırımın her bir türüne karşılık gelen; insan hakları, çokkültürlülük, insanlığa karşı işlenen suçlar, ekolojik yıkım, sosyal adalet, çevresel adalet ve kent hakkı odağında tartışılmış ve sosyal çalışma ile ilişkisi gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Kentkırım, uluslararası sosyal çalışma, kent çalışmaları, kent sorunları.

Atıf/Cite

Aslan, Ş., Zafer, M., & Güngör, F. (2025). Uluslararası sosyal çalışma bağlamında kentkırım. *İdealkent* (48), 639-667. <https://doi.org/10.31198/idealkent.1461944>

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Yozgat, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0444-1335>

E-posta: seniz.aslan@yobu.edu.tr

² Dr., Sosyolog, İstanbul Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı Göç ve Uyum Birimi, İstanbul, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2360-1162>

E-posta: metinzafer2344@gmail.com

³ Prof. Dr., Yalova Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümü, Yalova, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2581-0205>

E-posta: fethi.gungor@yalova.edu.tr

Urbicide in the context of international social work

*

Şeniz Aslan¹

Metin Zafer²

Fethi Güngör³

Abstract

The concept of “urbicide”, which is functional in making sense of urban violence and destruction, is addressed from a social work perspective in this study. By utilizing the theoretical screening technique used in traditional literature review, it is aimed to contribute to the existing literature by addressing the phenomenon of urbicide in the context of international social work. The study has identified four different types of urbicide: historical, natural, anthropic, and symbolic. Beyond the conceptual differences of these four types of urbicide, it has been observed that their basic similarities are capitalism-oriented, that they correspond to a dynamic process under the guidance of capital, and that they have become widespread by increasing their violence over time. The profession and discipline of social work has emerged with the aim of finding solutions to the problems caused by urbanization. In parallel with the changes in urban problems and the problems of the city in the process, it is possible for social work to understand and analyze these problems and to keep up with the changes in the literature on the city. In this framework, the concept of “urbicide” is one of the phenomena that should be included in the social work literature in the field of urban studies. In this context, the relationship between social work and urbicide is discussed in the focus of human rights, multiculturalism, crimes against humanity, ecological destruction, social justice, environmental justice, and the right to the city, corresponding to each type of urbicide, and its relationship with social work is shown.

Keywords: Urbicide, international social work, urban studies, urban problems.

¹ Asst. Prof., Yozgat Bozok University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work, Yozgat, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0444-1335>
E-mail: seniz.aslan@yobu.edu.tr

² Dr., Sociologist, İstanbul Metropolitan Municipality Department of Social Services Migration and Integration Unit, İstanbul, Türkiye,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2360-1162> E-mail: metinzafer2344@gmail.com

³ Prof. Dr., Yalova University Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Social Work, Yalova, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2581-0205>
E-mail: fethi.gungor@yalova.edu.tr

Giriş

Kentlerin tarihi, çatışmalar ve savaşlarla iç içe geçmiştir. Savaşlarda kentlerin kuşatılmasından ganimet olarak yağmalanmasına kadar değişen tarihsel örnekler dışında günümüzde ise bombalanan kentler, terör eylemleri yanında etnik grupların çatışma alanı ve savaş stratejilerinin bir parçası olmuştur. Buna ilaveten kent, ideolojinin ve modern dönemle birlikte sermayenin de savaş alanına dönüşmüştür. Bu durum, kenti savaşın merkezine yerleştirmiş ve bizzat kent üzerinde hasarı amaçlayan şiddeti kavramsallaştırma ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Kenti kent yapan fiziksel, yapısal, simgesel değerlerin amaçlı ve sistematik yıkımı veya savunmasız hale getirilmesi kentkırım şeklinde kavramsallaştırılmıştır.

Savaşlarla iç içe geçen tarihlerinde kentler, bazı durumlarda savaş veya çatışmaların dolaylı hedefi olmuş ve oluşan hasar “ikincil zarar” şeklinde nitelendirilmiştir. Bu tür bir durumda kent, asıl hedef olmayıp savaşların “kaçınılmaz” sonucu olarak zarara uğramıştır (Keser, 2012, s. 279). Bazı durumlarda ise kent, savaşın ve yıkımın dolaysız hedefi olmuş, böylece ikincil zarar olmanın dışında kasıtlı ve sistematik bir yıkımın mekânına dönüşmüştür (Yılmaz ve Şahin, 2018). Nitekim kentkırım kavramındaki vurgu, kente yönelik sistematik ve planlı şiddete gönderme yapmaktadır. 2. Dünya Savaşı süresince de yüzlerce kentsel yapı yıkılmış olmakla birlikte asıl hedef kentin kendisi olmamıştır. Kasıtlı şekilde kent hayatının imhasına ilişkin yöntemler 2. Dünya Savaşı sonrasında tezahür etmeye başlamıştır (Graham, 2004, s. 167; Yılmaz ve Şahin, 2018, s. 94). Bu çerçevede kentkırım, farklı türleri olmakla beraber temelde sermaye ve ideoloji odaklı çatışmalar ve savaşlarda görünür olmaktadır.

Kent, nüfusun yoğunlaşmasını ve yapılaşmayı ifade etmesinin dışında getirdiği iş bölümü, çeşitlilik ve hareketlilik ile de insan toplumsallığının mekânını oluşturmaktadır. Bir başka ifadeyle kent, barındırdığı nüfus, yoğun üretim ve tüketim faaliyetleri, genişleyen coğrafi yayılımı, değişen/çeşitlenen yapısı ve sorunları ile devlet ve şirketlerin yanı sıra üç büyük küresel aktörden biri olarak yeniden akademik tartışmaların odağında yer almaktadır.

Kent çalışmalarının disiplinlerarası bir çalışma alanı olması hasebiyle mimarlık, coğrafya, kent planlamacılığı, sosyoloji, iktisat gibi

farklı alanları içermesi, buradaki toplumsallığın kentsel mekânı oluşturmada yanıda mekânın da belli bir toplumsallığı oluşturmada kaynaklanmaktadır (Harvey, 2009). Sosyal çalışma da söz konusu alanlardan biri olarak mesleki kökenine uygun olarak yoksulluk, sosyal adalet, çevresel kalkınma, kent hakkı gibi konulara insan-mekân ilişkisini ekleyerek kent çalışmalarındaki yerini almalıdır (Gencer, 2019a). Hem kent sorunu hem de kentin sorunu olan kentkırım; sadece askerî, ekonomik ve siyasi olmayıp toplumsal ve kültürel bağlamda da değerlendirildiğinden kente dair yeni bir yaklaşım ihtiyacı ortaya çıkmaktadır (Yılmaz ve Şahin, 2018). Bu bağlamda sosyal çalışma alanının da kente ve kent çalışmalarına dair yeni bir yaklaşıma ihtiyaç duyduğu söylenebilir.

Bu çalışma, söz konusu ihtiyaç doğrultusunda temellendirilmiştir. Kentkırım konusuyla bağlantılı kavramlar ile literatür doğrultusunda kentkırım ve türleri anlatılmıştır. Sosyal çalışma ve kentkırımın ilişkisi, her bir kentkırım türüne karşılık gelecek şekilde ilgili başlıklar altında ele alınmıştır.

Kent, Kentleşme ve Kentlilik

Kent, kavramsal olarak pek çok açıdan ele alınarak tanımlanmaktadır. Keleş'e göre (1998, s. 75) kent "Sürekli toplumsal gelişme içinde bulunan ve toplumun, yerleşme, barınma, gidiş geliş, çalışma, dinlenme, eğlenme gibi gereksinimlerinin karşılandığı, pek az kimsenin tarımsal uğraşlarda bulunduğu, köylere kıyasla nüfus yönünden daha yoğun olan ve küçük komşuluk birimlerinden oluşan yerleşme birimi"dir. Ayrıca kent, pek çok düşünür tarafından sosyolojik açıdan da analiz edilerek yorumlanmıştır. Bu bağlamda Durkheim kenti "ahlaki uyumun dağıldığı yer", Weber "hesaplayıcı rasyonelliğin büyümesi", Marx ise "kapitalist üretimin gelişimi ile serbest bırakılan yıkıcı güçler" boyutuyla analiz etmişlerdir (Tılıç, 2011, s. 8). Braudel (1990, s. 125)'e göre kent; büyüklüğü, küçüklüğü, içindeki evleri, ticaret merkezleri, anıtları, sokakları ve benzeri özelliklerinin ötesinde toplumsal ilişkilerin mekânsal izdüşümüdür.

Kentleşme, dar anlamda şehrin oluşumunu anlatan bir kavramdır. Kurulan en eski şehirler M.Ö. dördüncü bin yıla kadar gitmektedir.

Ayrıca kentleşme olgusuna ilişkin feodal gerilemeyle kapitalizmin gelişmesi arasında önemli ölçüde tartışma alanı bulunmaktadır (Marshall, 2009, s. 399). Modernizmin bir nedeni olarak algılanmasının yanı sıra kentleşme süreci, karşılıklı etkileşim ile ekonomik, sosyal ve kültürel değişimlerin aynı mekânda ve zamanda gerçekleşmesidir (Yahyagil, 1998, s. 118). Kent kavramı her ne kadar uzun yıllar öncesine dayansa da modern kentlerin oluşumu çok eski değildir (Güven, 2016, s. 21) ve kentleşmenin artması Sanayi Devrimi'ne dayanmaktadır. Kent, sanayi merkezi haline geldikçe çok daha fazla nüfusu çekmiş ve fiziksel anlamda da hızla büyümüştür (Mumford, 2019). Günümüzün modern dünyasında biri nüfusun yaşlanması diğeri ise kentleşmenin artarak devam etmesi olmak üzere iki önemli demografik geçiş yaşanmaktadır (Steel, 2015, s. 1).

Kentlilik ise kent topluluklarının karakteristik yaşam kalıplarını anlatan bir kavramdır. Kentli hayat tarzına bakıldığında fazlasıyla uzmanlaşmış iş bölümü, zayıflayan akrabalık ilişkileri, gönüllü birliklerin artması, toplumsal çatışmalarda artış, normatif çoğulculuk, sekülerleşme, toplumsal ilişkilerde araçsallığın gelişmesi ve kitle iletişim araçlarının daha fazla önemli rol oynaması şeklinde sıralanabilecek özellikler görülmektedir (Marshall, 2009, s. 399).

Kentkırım Tanımları

Mevcut kentlere ve kent odağında yaşananlara dair kent çalışmalarının teorik yaklaşımları içinde kentin sorunlarını anlamada etkili bir analitik kavrama dönüşen kentkırım, bir şehrin belirli bölümleri yahut tümüyle hasara uğratarak ölümüne sebep olan eylemlere işaret etmektedir (Mena, 2023). Kentkırım için kullanılan “urbicide” kelimesindeki “urban” Latince “bir kent ya da kasabanın özelliği” anlamına gelmektedir. Kelimenin ikinci kısmı olan “cide” ise “öldürme” anlamındadır. Kentin ölümüne / öldürülmesine gönderme yapan bu kavram, kentin, kent hayatının ve kentlilerin haklarının ihlalini ve bunlara yönelik her türlü sistematik saldırıyı ifade etmektedir. Ayrıca soykırım anlamına gelen “genocide”in mekânsal boyutunu oluşturduğu da vurgulanmalıdır. Kavramın ilk kullanımına dair 1963 tarihli *Dead God’s Homecoming* adlı romanda Michael Moorcock ismi zik-

redilse de Marshall Berman'ın, Bronx'un (1980'ler) yıkımını tarif etmek üzere kullandığı da literatürde yer almaktadır. Bu isimlere ek olarak mimar Bogdonaviç Bosna'daki yıkımı anlatmak üzere kavramı ilk kullananlardandır. Sonrasında Coward (2001), doktora tezinde Bosna'da Sırplar tarafından gerçekleştirilen yıkımları "kentkırım" başlığıyla sunmuştur. Kavram Türkiye'de ilk defa Ruşen Keleş tarafından (1993) kullanılmıştır (Sipahi ve Çakar, 2023, ss. 162-163). Kentkırım kavramının ilk kullanımına dair farklı görüşler bulunsa da kentkırım kavramının sistematize edilmesi farklı coğrafyalardan insanların katkılarıyla olmuş, farklı yaklaşımlar farklı tanımlar sunmuştur.

Kentkırım literatürünün kökeni, kentsel dönüşüm amacıyla kentsel yıkım çerçevesinde savaş sonrası ABD'deki kentsel yenilenme süreciyle başlatılabilir. Kentin yenilenmesini içerdiği için "yaratıcı" yıkım süreci denebilecek bu dönemde otoyolların ve anıtsal yapıların inşası için birçok ev bloğunun yıkılması gibi olaylar kentkırımın kentsel dönüşüm süreçleri ve sermaye lehine şekillendirilmesiyle ilişkilendirilen yönüdür. Güncel literatürde de soylulaştırma ve mülksüzleştirme konularında bu tür bir kentkırımın izi sürülebilir (Di Virgilio, 2023). Savaşlarda kent üzerinde sistematik ve planlı hasar oluşturulması, bu hasarın askerî uygulamanın bir parçası olduğunu gösteren örneklerin artması sonucu kentkırım; savaş, çatışma ve terör eylemleriyle kentsel alanın militarize edilmesine ve oluşan hasara gönderme yapan bir hâl almıştır (Coward, 2004; Graham, 2004). Sonrasında literatüre kentlerin ekosisteme uyumu ve içinde bulunduğu ekosistemle bağıni değerlendiren çalışmalar da eklenmiştir. Bu doğrultuda kentlerin hem doğa süreçlerine -sel, kasırga- hem de deprem ve yangın gibi olaylara karşı nasıl savunmasız hale getirildiği, ayrıca mevcut kentleşme modelinin ekolojik bozulmalara nasıl yol açtığı, iklim değişikliği ve etkilerinde kentin rolü ve bundan nasıl etkilendiği konuları da (Mena, 2023) eklenmiştir. Kentkırım kentin "Geleneksel anlaşıma ve yönetilme biçimini sorgulayan çağdaş bir paradigmadır... ve bir tarihi olduğu için yakın zamana ait, anlık veya izole bir süreç değil, yapısalıdır." (Mena ve Pico, 2023, s. 8). Kentkırım kavramının ortaya çıkması veya kavramsallaşmasında askerî operasyonların ve çatışmaların yapılma şeklindeki değişiklikler de etkili

olmuştur. Bu anlamda savaşların artık kentsel alana taşındığı, sermayenin, etnik temizliklerin ve ideolojik amaçların da içinde yer aldığı türden savaşların kentler için ve kentsel alanda gerçekleşmeye başladığı belirtilmelidir (Wojtasik, 2015).

Yukarıda bahsedildiği şekliyle gerek sermaye gerek etnik odakta olsun savaşların artık kentlerde yapılıyor olması kentkırımı yol açmaktadır. Ancak kentlerin oluşumu ve gelişimi dışında zamanla değişen kentlerin bu değişime paralel olarak bir anlamda ölmeleri de kentsel sürece dahil olduğundan kente yönelik her eylemi kentkırım olarak kabul etmek mümkün değildir. Burada kentkırımı ortaya çıkaran bazı ayırıcı kriterler vardır. Buna göre kentkırımından bahsedebilmek için söz konusu eylemlerin kasıtlı ve sistematik olması yani istisnai veya tesadüfi olaylar olmaması, kentin fiziki yapısının değiştirilmesi, kentin hafızasının ve kültürünün hedef alınması ve bu sebeple kentsel alanın verdiği deneyimin de yok edilmesi, şiddetin farklı türlerini -sembolik, yavaş, fiziki, politik- veya birleşik şeklini içermesi gerekmektedir (Golańska, 2022; Di Virgilio, 2023). Ayrıca kamusal alanın şiddet veya özelleştirmeye yok edilmesi, alt yapının savaş veya ekolojik kırılganlık/savunmasızlık sebebiyle tahrip edilmesi de kentkırımı sebep olan eylemlerdendir. Bunlara ek olarak soylulaştırma gibi sebeplerle toplumsal ayrışmanın, kentin sunduğu bir hizmetin -sağlık gibi- hasarının bir veya birden fazla kenti, bölgeyi, topluluğu, seçici veya toplu şekilde etkilemesi de kentkırım kapsamında değerlendirilmelidir (Mena, 2023). Kentkırım “dinî, ulusal ve kültürel yapılar gibi belirli tipolojiye sahip veya kent için sembolik anlam taşıyan binaların tahrip edilmesi” şeklinde doğrudan, “kentsel alanın zarar görmesine sebep olan... ancak şehre dolaylı olarak zarar veren yasa, önlem ve eylemleri içermesi” şekliyle de dolaylı olabilmektedir (Miaschi, 2017).

Kentkırım kavramı ile kent çalışmalarındaki odak, kentin nasıl oluştuğuna değil, nasıl yok edildiğine ve bu sürecin nedenlerine yönelmiştir. Bu odak değişikliği içerdiği eleştirel tavırla yeni bir kentsellik ve kent modelinin nasıl olabileceğini de göstermektedir (Mena, 2018). Kentkırım kavramının tarihsel süreçte çerçevelenmesi ve sınırlarının çizilmesi de kentin yaşadığı sorunların ve şiddetin seyriyle değişmiştir.

Kentkırım Türleri

Tipolojisine dair bir sınıflama yapıldığında kentkırımın tarihsel, doğal, antropik ve sembolik olmak üzere dört türünün olduğu görülmektedir.

Kentin **tarihsel** ölümü; yapısal olarak kentin değişiminin önceki formundan tamamen soyutlanarak yok sayılmasıdır. Daha açık bir ifadeyle kentin anlam değişiminin yapısal değişime entegre olmasıdır. Nitekim Orta Çağ kentlerinde surlarla karakterize edilen savunma ve korunmanın ön planda olduğu bir aradalık söz konusudur. Fakat sanayi kentleri makineleşmenin bir sonucu olarak seri üretimin gerektirdiği şekliyle sanayi bölgelerine ve enerji kaynaklarına yakınlığına göre tasarlanmıştır. Postmodern dönemde ise küresel kentler; insanı dışlayan bir yapıdadır. Evlerin, gündelik insan hayatında ön planda olmadığı, şirketlerin ve piyasanın merkezde olduğu bir tasarım ve planlamayla kentler şekillenmekte ve kendisinden bir önceki dönemin sanayi kentini yapısal olarak dönüştürmekte ve esasında öldürmektedir.

Sınıflandırmada **doğa** ile ilgili olan kentkırım; kentin yapay bir ürün olmasından ve çevreyle, içinde bulunduğu ekosistemle olan ilişkisinden kaynaklanmaktadır. Fosil yakıt tüketiminin, enerji ihtiyacının, emisyonun en fazla olduğu alanlar olarak kent, ekolojik bozulmaya sebep olmaktadır. Ama aynı zamanda bozulan ekolojik sistem, iklim değişikliği gibi olaylardan etkilenen -mağdur edilen- de olmaktadır. Böylece kentler; depremler, volkanik patlamalar, kasırgalar, seller, yangınlar, iklim değişikliği ve kuraklık gibi olaylara karşı savunmasız hâle gelmektedir. Ekonomik çıkarların insan hayatı ve çevresel değerlerden daha öncelikli tutulması sebebiyle yanlış yerlerdeki kentleşme, kentlerin dayanıksız inşası ve yoğun nüfusa yetersiz gelen alt yapı çalışmaları kentin savunmasızlığına yol açarak bu anlamdaki ölümünü ortaya çıkarmaktadır (Mena ve Pico, 2023).

Antropik kentkırım ise doğrudan fiziksel zararı içeren eylemlere gönderme yapmaktadır. Bu eylemler vatandaşlar, kamu veya özel kuruluşlarca gerçekleştirilebilir. Söz konusu her bir öge bizzat yıkımı yapabilir yahut teşvik edici, kolaylaştırıcı unsur olarak da yıkımın içinde yer alabilir. Yıkımlar ekonomi, savaş, politika, şiddet ve suç

örgütü gibi sarmal sebeplerden kaynaklanabilir. Yıkımların doğrudan veya dolaylı etkileri kenti ve kentlilerin hayatını etkilemektedir.

Sembolik anlamda kentkırım ise şehir isimlerinin değiştirilmesi ve yeni kamusal alanların oluşturularak yeniden isimlendirilmesidir. Sembolik kentkırım istilaya uğrama ve sömürge olmayla gerçekleşebilirken ülke içi çatışmalar yoluyla da ortaya çıkabilmektedir. Böylece eskiyi yıkma ve yeni bir gerçeklik inşa ederek kentlilerin aidiyet duygusunu öldürmeyi içermektedir. Latin Amerika sömürge şehirlerinin isimleri ile Sovyetler Birliği'nde Petersburg şehrinin önce kurucusunun adı olan Petrograd isminin Lenin döneminde Leningrad şeklinde değiştirilmesi örnek olarak verilebilir. Özetle kentkırım; savaş, çatışma ve terör eylemlerini içeren askerî taktikler, ekosisteme uygun olmayan yapılaşma sonucu deprem, sel gibi doğa olaylarına ve yangın gibi felaketlere karşı kentin savunmasız bırakılması, sermaye, ideoloji, hegemonya lehine yapılan yıkım ve kentin yeniden inşası faaliyetlerini kapsamaktadır (Mena ve Pico, 2023, ss. 3-20).

Görüldüğü üzere kente yönelik farklı şiddet şekilleri mevcut olup bazıları kentkırım kabul edilip bazıları kabul edilmese de bu çalışmada söz konusu **dörtlü** ayrım esas alınmış ve kentkırım kavramı bu şiddet türleri kapsamında kullanılmıştır. Bu dörtlü kentkırım tipolojisi ve tanımı, söz konusu olgunun kapsamlı yapısını daha iyi yansıttığından tercih edilmiştir. Zira sadece savaş ve çatışmalar kapsamında yer alan kentkırım tanımlamaları “barış” dönemlerinde gerçekleşen şiddet ve yıkımı dışarıda bırakmakta ve kente dair güncel yaşantıları analiz etmede yetersiz kalmaktadır. Bu dörtlü ayrım ise kentkırıma, kentin sorunlarına ve kentsel sorunlara kapsamlı ve bütüncül bakmayı mümkün kılmaktadır.

Bir başka ifadeyle kentkırım sadece savaş dönemi ile ele alındığında savaş sonrası dönemlerde yapılan duvar örme gibi düzenlemeler kavramın dışında kalmaktadır. İdeoloji olarak simgesel yapıların ortadan kaldırılması savaş ve barış dönemlerinde yapıldığından, kavramı savaş dönemi ve çatışma dönemiyle sınırlandırmak kavram ve ilgili tartışma ve uygulamaları kısır bırakmaktadır.

Uluslararası Sosyal Çalışmada Kentkırımın Yeri

Sosyal çalışmanın birey, grup ve toplum uygulamaları; sorunun niteliğine göre mikro, mezzo veya makro seviyede gerçekleştirilmektedir. Bazı uygulamalar toplum veya ülke sınırları içinde kalabilirken bazı sorunlar; ortaya çıkışları, yaşandığı alanın genişliği ve çok yönlü yapılarıyla sınırları aşip uluslararası boyuta ulaşmaktadır. Uluslararası sosyal çalışma, yerel ve küresel düzeyin bağlantılı yapısı gereği sorunlara bütünsel bakmaya imkân sağlayarak sorunun çözümüne farklı düzeylerde katkı sunabilmektedir (Aslan ve Güngör, 2020).

Kentkırımın tetikleyici sebepleri ve saikleri olan savaş, terörizm, kapitalizm, ekolojik yıkımın etkisi ve neoliberal politikalar da küresel ölçektir. Bu sebeple kentkırım örnekleri, istisnai veya bir bölgeye özel olmayıp hem yöntem hem de etki bakımından küresel örnekler olduğundan analizinin, mücadelesinin ve alternatif kent oluşumlarının da uluslararası ölçekte ele alınması gerekmektedir. Neticede kentin ölümü kenti yaşatmakla “onların varlığını ve gelişimini sağlamakla görevli yerel, ulusal ve uluslararası kurumların engellemesi olmaksızın gerçekleştiğinden” (Mena ve Pico, 2023, s. 5) kentkırıma yönelik teorik ve uygulamalı çalışmaların da bu üç düzeyde olmasını zorunlu kılmaktadır. Bu bağlamda kente yönelik şiddeti ele alma, tartışma, analiz etme ve önlemede sosyal çalışma kentleşmenin doğurduğu bir meslek ve disiplin olarak elverişlidir. Bu bağlamda aşağıda, uluslararası sosyal çalışmadaki temel kavramlar ve kentkırım türleri arasındaki bağlantı işlenmiştir.

İnsan hakları odağında kentkırım

Kentkırımda hedef kentin kendisi olsa da kentte yaşayanların bizzat hayatlarına, yaşayış şekline, kolektif hayat tarzına ve kentlilik duygusuna müdahale ve etki ettiği için insan hakları odağı, kentkırımın analiz edilmesinde önemli bir dayanak oluşturmaktadır.

Şiddet, savaş ve kent her zaman karşılıklı ilişki içinde olmuşlardır (Graham, 2004, s. 166). Ayrıca savaşın kendisi şehir adı verilen politik formun kurucusudur (Virilio, 2002, s. 5). Bu bağlamda özellikle son zamanlarda savaşların kentten bağımsız olmadığı görülmektedir. İç içe geçen bu durum, kentkırım kavramının oluşumuna sebep olmuş

ve birçok açıdan ele alınmıştır. Savaşlar insan hayatını tehdit ettiğinden hayata dair birçok kayıp ile ifade edilmekte, aynı zamanda genel yapısı gereği insan haklarına ilişkin en kapsamlı saldırı olarak değerlendirilmektedir (Karataş, 1999, s. 2). 20. yüzyılın sonu ve 21. yüzyılın başında yeniden yaygınlaşan savaşlarda zaman zaman yaşanan soykırım uygulamaları, temel hakların odağında bulunan ve tüm hakların kendisiyle anlam kazanmış olduğu yaşama hakkını çok boyutlu ihlal eden bir suçlar yumağına dönüşmüş olup (Güngör ve Zafer, 2023, s. 15), sadece insanların değil kentlerin ölümünü de hedefine eklemiştir. Savaşlar, saldırıya uğrayan kentlerden göçlere sebebiyet vermektedir. Rusya'nın 2022 yılında başlattığı ve Ukrayna'nın en büyük şehirlerine yönelik askerî saldırısı kitlesel göçün son örneklerinden biridir (Mena ve Pico, 2023). Oluşan göç dalgaları, kente yönelik şiddeti sosyal çalışmanın alanı haline getiren bir etkidir. Zira göç olgusu sosyal çalışmanın temel faaliyet alanlarından biri olmuştur (Yalman ve Harmandaoğlu, 2023, s. 12). Bu durum ise göçmenler ve göç edilen kentlerde yaşayan yerli halk arasında sosyolojik, psikolojik, ekonomik, kültürel vb. çok yönlü sorunların oluşmasına neden olmaktadır. Diğer taraftan kentin fiziksel dokusunun bozulmasına önemli ölçüde etki etmektedir. Aynı zamanda göçmenler çevresel faktörlerin sağladığı maddi unsurlardan dışlanabilmektedir. Mültecilere yönelik kentte hiyerarşik dışlayıcı yapıların oluşması güçlü bir olasılıktır (Yılmaz, 2018, s. 107). Bu bağlamda savaş, doğal afetler ve kıtlık sonrası göçmen ve sığınmacılara ilişkin ortaya çıkan gereksinimlerden dolayı "sosyal çalışma" odaklı uluslararası düzeyde çalışmalar yürütülmesi beklenmektedir (Hugman ve diğ., 2010, s. 632). Sosyal çalışma, göçmen ve sığınmacı nüfusla çalışırken göçle ilgili ulusal ve uluslararası kuruluşlar, STK'lar ve yerel yönetimlerle iş birliği içinde olmak zorunda olması dışında "kentsel dinamikleri" de bilebilmeli ve analiz edebilmelidir (Varlıklar Demirkazık, 2020, s. 31).

Shaw (2004, s. 149) kentkırımı, soykırımın bir diğer formu olarak görmekte ve bu iki kavramın aynı kategoride değerlendirilmesi gerektiğini ifade etmektedir. Nitekim soykırım sonrası gerçekleşen kentkırım eylemleri ikincil bir sonuç kabul edilmektedir (Yılmaz ve Şahin, 2018, s. 97). Öte yandan kentkırım, tıpkı soykırım süreçlerinde olduğu gibi kentsel kimliğe, değerlere ve o kentte yaşayan insanların

haklarına karşı siyasi ve dinî gerekçelerle militarist saldırıları içermektedir (Karasu, 2008, ss. 53-54). Nitekim Filistin’de yaşanan kentkırım örneği için Graham (2011, s. 252) İsrail’i kentsel militarizmin küresel laboratuvarı şeklinde nitelemiştir. Kentkırımın pervasızca ve tüm boyutlarıyla gerçekleştirildiği Gazze’deki tablo (Ceylan, F. ve Ulutabak, G., 2024) kentkırımın engellenmesine dair uluslararası kapsamlı bir sözleşmenin ivedilikle kabul edilmesini zorunlu kılmaktadır.

Kentkırım ile ilgili halihazırda hukuki düzenlemeler bulunmamaktadır. Pek çok açıdan büyük insani dramlara neden olan kentkırım, önemli ölçüde geri dönüşün olmadığı, onarım ve yenileme çabalarına rağmen kaybolan maddi ve manevi değerlerin yerine konulmasının mümkün olmadığı, ağır kentsel bir hak ihlali olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca temel hakların ihlalinin yanında gelecek nesillerin haklarının çiğnenmesi anlamını da içerdiğinden kentsel değerlere saldırılar hukuki zemine oturtulmalıdır. Bu sebeplerden ötürü kavrama ilişkin farkındalık arttırılarak kamuoyu oluşturulması önemlidir (Sipahi ve Çakar, 2023, s. 190). Küresel boyutta yakın zamanda Bosna’da ve sonrasında Irak, Suriye, Ukrayna gibi ülkelerin çeşitli kentlerinde gerçekleştirilen kentkırım 8 Ekim 2023’ten itibaren yoğun şekilde Gazze’de sürdürülmüştür. Aynı şekilde Vietnam savaşında altyapının tahribi, Irak’taki savaş sırasında Felluce ve Musul’un yıkımı, Suriye’de Şam ve Halep’te yaşanan kentkırım örnekleri aynı zamanda birer insan hakları ihlalidir. Çünkü kentkırım literatürü, şehrin fiziksel yıkımını o kentte yaşayan insanlardan ayrı şekilde odağına alsa da insan hayatı ve refahı üzerinde yıkıcı etkiye sahiptir (Golanska, 2022).

Yaşanan bu kentkırım örnekleri insan hakları temelinde uluslararası sosyal çalışmanın müdahil olmasını gerektirmektedir. Çünkü uluslararası sosyal çalışmanın bu türden küresel sorunlara kalıcı çözümler üretmek gibi görevleri bulunmaktadır (Healy, 2008, s. 15). Sosyal çalışma; insan haklarını ve onurunu koruma adına kişinin sosyal, psikolojik, fiziksel anlamda refahının sağlanmasını savunur. Bu savunuyu bazen sosyal ortamlar bağlamında gerçekleştirirken bazı durumlarda kentsel çevreyi de içeren fiziksel çevre bağlamında gerçekleştirir. İnsan Hakları Beyannamesi uluslararası bir niteliğe

sahip olarak eşitlik, kardeşlik gibi hakları içermesinin yanında yöneticileri seçerek yönetime katılma, konut dokunulmazlığı, sağlık ve öğretim gibi hakları hem insan hakları hem de kentli hakları grubuna giren haklardır (Gencer, 2019b).

Çokkültürlülük odağında kentkırım

Kentkırımın ideolojik ve hegemonik türü olan simgesel yıkım-kırım, sosyal çalışmadaki çokkültürlülük uygulamalarıyla yakından bağlantılıdır.

Kentkırımın simgesel düzeyde gerçekleştirilen türü, mevcut ideolojinin eski ideolojinin izlerini silmesi yahut baskın toplumsal yapının ırkı, cinsiyeti, sınıfı dolayısıyla ötekileştirdiği toplumdaki diğer toplulukları temsil eden yapıları ve onları içeren hafızayı hedef almasıdır. Bu yönüyle farklılıkların bir aradalığı ile nitelenebilecek kent hayatı ve kentsel yapı; söz konusu siyasi, hegemonik ve ideolojik dönüşümle kenti kent yapan özellikleri silmektedir. Bu anlamda sosyal ve politik bir topluluk olan öteki ile yaşama kültürünü de yok etmekte, çokkültürlülüğe engel olmaktadır. Sonuçta toplumsal çeşitliliği kalmayan kentlerin inşasında temel saik, piyasanın ihtiyaçlarına cevap veren ve baskın ideolojiyi somutlaştıran tek tipleşmiş kentlerin oluşmasıdır (Mane ve Pico, 2023). En nihayetinde kentkırım, farklılıklara tahammülsüzlüğün tezahür ettiği önemli bir göstergedir (Güngör ve Zafer, 2023, s. 12). Ancak modern toplumlarda “toplumları bir arada tutan aynılıkları değil farklılıklarıdır” (Varlıklar Demirkazık, 2020, s. 4).

Saraybosna kentkırım örneğinde yaşananlar sadece kentin yıkılması olmayıp kentin çoğulcu ve (Boşnak, Sırp, Hırvat halklarını ve Müslümanlık, Hristiyanlık dinlerini içeren) çokkültürlü hayat tarzını ve buna işaret eden çokkültürlü kolektif hafızayı da yok etme girişimidir. Bu sebeple kente yönelik bu şiddet ve saldırıda kentin çokkültürlülüğünü gösteren binalar, simgesel değeri olan anıtlar, ibadethaneler hedef alınmış, bir taraftan etnik bir taraftan kültürel temizlik yapılmıştır. Savaşlar dışında ve sonrasında da soğuk savaş kapsamında kültürel ve ideolojik savaşta kente yönelik çokkültürlülüğe karşı eylemler olabilmektedir (Çekiç 2018, s. 45; Sipahi ve Çakar, 2023). Bu sebeple kente yönelik bu şiddet ve saldırıyla kentin çokkültürlülüğü

türlülüğünü gösteren yerleşim yerlerinin tarihsel izlerini taşıyan, kültürel tesisleri, binaları ve anıtları hedef alınarak planlı, kasıtlı ve sistematik bir biçimde yağmalanıp yıkılması etnik ve kültürel temizlik maksadını içermiştir. Kentin barındırdığı farklılıkların karşılaşma alanlarının yok edilmesi kente dair kentlilik duygusunun, oluşabilecek daha kapsamlı bir kentliliğin önüne geçilmesine sebep olup sadece geçmişe yönelik değil geleceğe de yöneliktir ve “farklılık olasılıklarını” da yok eden bir eylemdir. Bu yönüyle önce her bir farklı grubun kentteki temsili yok edilmekte, sonrasındaki yapılaşma ile de yerine konulmak istenen hayat tarzının, ideolojinin, kültürün temsili olan yapılarla [bir anlamda her mekân kendi toplumsallığını oluşturur ilkesi gereği] yeni toplumsallığın zorla kabul ettirilmesi gelmektedir (Coward, 2006; Çekiç, 2018, s. 45).

Bu başlıkta yer alan kentkırım örnekleri içinde İsrail’in Batı Şeria’da yürüttüğü “kentsel dokunun sistematik olarak yozlaştırılması” girişimleri de yer almaktadır. Zamana yayılan ve yavaş şiddet şeklinde nitelenebilecek uygulamalar uzun vadede, kentliliğin ilişkisel doğasını yok ederek, mekânsızlık-yersizlik oluşturarak yer değiştirmelere ve mekânsal travmaya sebep olmaktadır (Golańska, 2022).

Çokkültürlülük, kültürel anlamda ayrımcılığa ve bu ayrımcılıkla bağlantılı politik ve ekonomik uygulamalara maruz kalan insanların günlük hayat pratikleri ve politik mücadeleleriyle bağlantılıdır. Çokkültürlü kentler ise sadece farklı ırktan insanları barındırmakla kalmayıp bu farklılıkların kabul gördüğü, farklı etnik grupları temsil edenlerin kamusal kararlara katılımının sağlandığı, bu farklılıklara yönelik hizmet ve kurumların geliştirildiği, hayat tarzlarının saygı gördüğü, farklı gruplar arasındaki etkileşimin kent için bir dinamizm oluşturduğu düşünülen, farklı etnik, dinî ve kültürel özelliklere dayalı yapılaşmaya imkân veren arazi kullanımını sağlayan kentsel yapılanmadır (Aslan ve Çalış, 2020, ss. 201-224). Pek çok farklılığı içinde barındıran dünyada, doğrudan veya dolaylı uygulamalarıyla birey ve toplumlara dokunarak gerçekleştirilen sosyal çalışma, sosyal adaleti sağlaması, güçlendirmesi ve öznelliğe saygılı olmasıyla çokkültürcü bir yaklaşım içinde olmalıdır (Özgür, 2010, s. 102).

Ekolojik yıkım odağında kentkırım ve ekolojik adalet

Ekolojik yıkımla bağlantılı kentkırım, modern şehir oluşumunun bulunduğu bölgenin “yaşanabilirlik ve ekolojik sürdürülebilirlik” şartlarını yok etmesine ve sürdürülemez kent modellerine gönderme yapmaktadır. Dolayısıyla kent; sadece kent merkeziyle nitelenecek alanla sınırlı olmayıp çevresindeki peyzajı, bitki örtüsünü, yakın yerleşimleri, su kaynaklarını, ekili alanları da içeren daha geniş bir alandır. Bu alan içindeki farklı ölçeklerdeki ekosistemler, hayvan ve bitki türleri, hava ve su yapısı hepsi birbiriyle bağlantılı ve bağımlı olduğundan kentkırım tartışmalarında insan olmayan varlıklar sadece birer faktör olarak değerlendirilmez. Ayrıca ekolojiye dair vurgu “hümanist kaygıları” da dışarıda bırakmamakta, insan-çevre, insan-toplum, insan-insan olmayan diğer varlıklar ilişkilerini de ele almayı içermektedir. Örneğin şehirde oluşan atıkların atık depolama alanları gibi “kurban bölgeler” oluşturması hem doğaya yani insan olmayan varlıklara zarar vermesi hem de bu bölgelere yakın yerlerde yaşayan dezavantajlı nüfusları olumsuz etkilemesi sebebiyle iki türlü endişeyi kapsamaktadır. Bir anlamda [çokkültürlülükte önerilen farklılıklarla bir arada yaşamanın] farklı varlık ve hayat formlarının bir arada yaşamasıyla da ilgilidir (Alice, Germán ve Olaff, 2023, ss. 293-309). Özetle ekolojik açıdan sürdürülemez şehirlerin oluşturduğu kentin kırılabilirliği ve insan olan ve insan olmayan varlıklar üzerinde bıraktığı tahribat genel çerçeveyi oluşturmaktadır. Bu durumda mevcut kent oluşumu, ekolojiye zarar veren bir yapıda meydana gelmekte ve kentin varlığı ve yapısı bir fail olmaktadır. Diğer yönüyle de kentin ekolojik bozulmalar veya doğa olayları sebebiyle oluşan olaylara karşı savunmasız olması durumudur ki bu da kenti mağdur ve zararın nesnesi haline getirmektedir.

Çevre, dış saha ve içsel saha olmak üzere iki merkezlidir. Dış saha doğal çevreyi temsil ederken içsel saha insan yapısıyla ilişkilendirilir. İnsanın çevreye doğrudan müdahalesi ile şekillenen yerleşim yerleri bunun en tipik göstergesidir. Bu bağlamda fiziksel olarak kent, dışsal kuvvetlerle toplumun içsel dinamikleri arasındaki dengeyi oluşturur. Bu sebeple kent ve insan uyumunun gerçekleşmesi için ekolojik harmoni, adalet, bilgi, estetik, şefkat vb. unsurlara gereksinim duyulmaktadır (Es ve Ateş, 2010, ss. 243-244). Sosyal çalışma bu harmoni-

nin sağlanması ve kentin ekolojik kırılganlığının azaltılması, mevcut şehircilik anlayışının değişmesi yönünde çalışabilir, var olan uygulamalara dahil olabilir. Kente dair alternatif uygulama örneklerinden faydalanılabilir. Örneğin alternatif kent anlayışı ve uygulamalarından Yavaş Hareketi kapsamında yer alan Sakin Şehir (Cittaslow) *-hava ve su temizliğine, bisiklet yolları ve toplu ulaşım öncelik verme, kentteki yeşil alanın kullanımı, enerji tasarrufu gibi kriterleri bulunur-* ve Sloow Food *-biyoçeşitliliği gözetir, geleneksel bilgiye önem verir, tüketim kültürüne karşı gelir, ekolojik tarımı içerir-* hareketleri bulunmaktadır. Bir başka örnek ekolojik şehirler yahut sürdürülebilir kentler de kentleşmenin ekoloji üzerindeki tahribatını en aza indirmeyi hedefleyen kent tasarımları olarak tüketimini veya kirleticiliğini yine kendi telafi edebilir. Bu örnekler hak ve sorumluluk sahibi aktif vatandaşlar gerektirdiği için sosyal çalışma bu tür bir vatandaşlık bilincini teşvik etme ve savunmada topluluk düzeyinde savunuculuk gibi mevcut geleneksel rollerini de sürdürebilir (Aslan, 2023, ss. 112-116). Bütün bunlar kentkırma karşı uygulanabilecek sosyal, ekonomik ve ekolojik adaletin birleştiği ve sosyal çalışmanın da içinde yer alabileceği uygulamalardır. Toplumsal değişim ve bütünleşme, insanın güçlenmesi ve özgürleşmesi gibi yavaş şehir kriterlerinin hayata geçirilmesiyle sosyal çalışmanın temel amaçları da gerçekleşmiş olur. Ayrıca insan onuruna saygı, çevreye ve başkalarına zarar vermeme, insan haklarının korunması ve sosyal adalet gibi sosyal hizmetin en kapsayıcı ilkeleri de yine yavaş şehir kriterlerinin uygulanmasıyla ilişkili ve mümkündür (Tozal ve Güngör, 2021).

Ekolojik bozulmalar sonucu ortaya çıkan zararlardan en çok etkilenenler yine sosyal çalışmanın faaliyet alanında yer alan dezavantajlı-yoksullar gibi- gruplardır. Bu anlamda ekolojik kentkırımının oluşumunun önlenmesi veya alternatif bir kent anlayışının desteklenmesi değişecek kent anlayışından, ekonomide ekolojik dönüşümden etkilenecek vatandaşlar gerektirmektedir. İstihdam veya yoksulluk söz konusu olduğunda çevresel faydayla sosyal-ekonomik faydanın karşı karşıya gelmesi beklenmektedir. Bu sebeple de aktif ve ekolojik anlamda bilinçli bir vatandaş kitlesi, bu kişilerin kendilerini sosyal, ekonomik, politik anlamda güçlü hissetmeleriyle ilişkilidir. Sosyal çalışma da yeterli, uygun fiyatlı ve kaliteli gıdaya erişim için yerel

üretim ve tüketim zincirinin oluşumuna, uygun fiyatlı ve çevreye uyumlu, enerji tasarruflu ve sağlam sosyal konut sağlanmasına, çevreye ve insan sağlığına zararlı işlere bağımlılığı sonlandıracak evrensel temel gelir sağlanmasına imkân verecek sosyal politikalara destek sunulabilir ve sosyal koruma sağlanabilir (Aslan, 2023, ss. 116-118). Bu sayede ekolojik kentkırıma engel olabilecek yahut mevcut kentleşme anlayışını dönüştürebilecek vatandaş desteği alınabilir.

Çevresel zararlara karşı savunmasız şehirlerde sel, deprem gibi sebeplerden oluşan afet durumlarına, kimyasal patlamalara, zehirli atık oluşan sanayi ve çöp alanlarına yakın yerlerde oluşan zararlara maruz kalma, yoksul ve dezavantajlı gruplar arasında yaygındır. Bu durum zaten sosyal anlamda dışlanmış grupların çevresel anlamda da dışlanmaları sonucunu doğurmakta, çevresel ve yapısal eşitsizlikler arasındaki paralelliği göstermektedir (Dominelli, 2018). Bu sebeple çevresel adalet, sosyal adaletin bir parçası olarak sosyal çalışma içinde yer bulabilmektedir. Bu anlamda risklerin eşitsiz dağılımı, temiz su ve gıda kaynakları ve güvensizliği, çevre politikalarına halk katılımı, doğal afetler ve halk sağlığı bağlantısı, artan ve şiddetlenen afetler ve bunlara maruz kalma konuları sosyal çalışmanın çevresel adalet ve sosyal adalet kesişiminde ele aldığı konular (Aslan, 2023, ss. 35-36) aynı zamanda ekolojik kentkırımla bağlantılıdır.

Sosyal adalet ve kent hakkı odağında kentkırım

Kentkırım sosyal adalet, çevresel adalet ve kent hakkı odağında değerlendirildiğinde **kente karşı suç** önemli bir yer tutmaktadır. Nitekim kente karşı suç “Kentin kent olmak nedeniyle sahip olduğu kimi özelliklerinin ve değerlerinin yok edilmesine, bu değerlere saldırılmasına yönelik eylemlerdir” (Mengi, 2007, s. 47). Daha açık şekilde kente mekânsal, fiziksel, sosyokültürel ve ekonomik yönlerden verilen zararların toplamıdır (Mengi, 2007, s. 47).

Modern kentler küreselleşmenin temel bileşeni, küresel ekonominin koordinasyon ve kumanda merkezi olduklarından küresel sermayenin gereksinimleri doğrultusunda sosyal ve mekânsal olarak sürekli yeniden yapılandırılmaktadırlar. Bir taraftan lüks ve korunaklı siteler, uluslararası ticaret ve iş merkezleri, rekreasyon alanları oluşturulurken diğer taraftan büyük ölçekli kentsel dönüşüm prog-

ramları ile kentin alt gelir ve dezavantajlı gruplar için son derece yıkıcı etkiye sahip olan mutenalaştırma/soylulaştırma proje ve programları hazırlanmakta ve uygulanmaktadır (Eliçin, 2011, s. 156). Bu yıkımlar yağma ve mülksüzleştirme politikalarını içeren ve kent sakinlerinin kentlilik haklarından mahrum eden süreçler; kapitalizmin devletlerin refah politikalarını ve devletin düzenleyici ve denetleyici kurumlarını ve yapısını, yapısal sürekliliğine zarar vererek (Di Virgilio, 2023) konuyu sosyal çalışmayla ilişkilendirmektedir.

Kentler neoliberalizmin egemenliğini sürdürmesine imkân tanıyan pek çok ideolojik ve politik stratejinin kuluçka merkezine dönüşmüştür (Brenner ve Theodore, 2002, ss. 375-376). Bu bağlamda toplumsal hareketler, sosyal çatışmalar ve finansal krizler kentlerin sosyomekânsal örüntülerine eklemlenerek karmaşık bir hâl almıştır (Turut ve Özgür, 2022, s. 494). Diğer taraftan kent kültürü ve postmodernizm arasında oldukça sıkı bağların bireyler tarafından kurulması neticesinde, üretim azalmış buna mukabil tüketim artmıştır. Teknolojik gelişmelerde yaşanan artış, sosyoekonomik yapının değişmesi tüketme merkezli bireyleri ortaya çıkarmıştır. Bu bağlamda sadece birey tükettiği ölçüde kendini ispatlayarak tüketim toplumunda kendine yer bulmuş olur. Satın alınan mal ve hizmette sağlanan yararın yanında haz belirleyicidir. Tercih edilen spor, oturulan ev, giyilen kıyafet, kullanılan araba bireyin sosyal hayatını tamamlayıp gereksinimlerini karşılamaşının yanı sıra bireye mutluluk ve haz sunmaktadır. Nitekim kent kültürü ve postmodernizm tüketim alışkanlıklarının aynı çatı altında olduğunu göstermektedir (Yıldırım, 2019, ss. 57-60). Bu hızlı ve karmaşık tüketim pek çok açıdan kentin tüketilmesi anlamını da içermektedir. Aynı zamanda kentin yeniden üretimini hızlandıran bu sarmal, kente dair tüm değerlerin yok edilmesine neden olmaktadır.

Kente karşı suç yahut kentkırım her ne kadar fiziksel ve mekânsal bir tahribatı ifade etse de en nihayetinde hedef, insan hayatı olmaktadır. Bu hedef en belirgin şekilde “kent hakkı” kavramına göndermede bulunmayı getirmektedir. Kent hakkı kavramı ilk kez Henri Lefebvre’in “Le Droit à la ville” eseriyle gündeme gelmiş daha sonra David Harvey tarafından yeniden yorumlanmıştır. Lefebvre’in kent hakkını “bir haykırış ve bir talep” şeklinde tanımlamaktadır. Böylece

kapitalizmin kenti günden güne yok etmesine karşı bir isyan ve çalışan kent mekânının ve haklarının iade edilmesi isteğidir (Dinçer, 2016, s. 78). Kent hakkı pek çok kentlinin hak ihlaline uğramasına neden olan şemsiye bir kavram olma özelliği taşımaktadır. Bu durum sosyal çalışma açısından sosyal adalet ve insan hakları bağlamında kentin değerlendirilmesini gerektirmektedir. Nitekim sosyal çalışma, insan hakları ve sosyal adaleti merkeze alması iddiasıyla ortaya çıkmıştır (Taşgın, 2017, s. 240).

Kentsel mekân üzerinden gerçekleşen ekonomi odaklı uygulamalar ve kent tasarımları, adil bir mekân oluşumunu engellediğinden sosyal çalışma, sosyal adaleti mekânsal boyutuyla ele almalıdır. Kentsel dönüşüm olsun yahut kentsel yenilenme süreçlerinin ihtiyaç ve hak temelli şekilde yapılandırılmaları, insanların kendi kaderlerini belirleme süreçlerinin bir parçası olarak kentsel tasarımda söz sahibi olmalarına aracı olunmalıdır. Sosyal adalet, çevresel adalet, kent hakkı söz konusu kentsel mücadelede sosyal çalışmanın kavramları içindedir. Kentin sermaye lehine dönüşümü kapitalist yöntemlerle - emeğin sömürülmesi, neoliberal ekonomi ve politikalar, rekabetçi bir piyasa sistemi- gerçekleştiğinden sosyal çalışma kapitalist düşünce ve sistem dolayısıyla da toplumda yok olan değerlerin yeniden inşasını; sosyal adalet, çevresel adalet, kentsel mücadele ve kent hakkı odağında gerçekleştirebilmelidir (Gencer, 2020, s. 35). Kent hakkı, sosyal çalışmanın temel kavramlarından olan insan onuru ve değerine uygun olarak insanların ihtiyaçlarını karşılayabileceği hakların toplamıdır. Ancak bu haklara göre değil de sermayenin ihtiyaçları ve kâr amacına göre düzenlenen bir kentte, merkezden çeperlere doğru sürülen toplulukların oluşan izolasyonlarla kentin sunduğu imkânlardan faydalanamaması, bu olumsuzluklardan öncelikle zarar görenlerin sosyal çalışmanın hizmet sunduğu gruplar olması sosyal çalışmanın bu anlamda kent çalışmalarına dahil etmektedir (Gencer, 2019b).

Sonuç

Kent kavramı ve bu kavramla ilgili çalışmalar ve tartışmalar; sosyoloji ve sosyal psikolojiden mühendislik ve kent planlamasına kadar geniş bir meslek ve disiplin yelpazesini içermektedir. Söz konusu

meslek ve disiplinlerden birini de doğrudan insana hizmet veren sosyal çalışma oluşturmaktadır. İnsan ise biyo-psiko-sosyo-tinsel bir varlık olarak kendisine bütünsel bakabilmek çevresi içinde değerlendirilmektedir. Bu çevre ise hem insanın toplumsallığını ifade eden sosyal çevre hem de içinde yaşadığı fiziksel çevreye karşılık gelmektedir. İnsanın yaşadığı evden başlayarak mahalle, kent, bulunduğu coğrafya ve şartları bütün bu çevreyi oluşturmaktadır. Ancak modern hayat dediğimiz bu dönemde, insanın fiziksel çevresi çoklukla kentsel çevreden oluşmaktadır ve insanın biyolojik, psikolojik, sosyal ve tinsel iyilik hâli bu çevreden bağımsız değildir. Bu anlamda içinde yaşanılan fiziksel çevreye dair her müdahalede aynı zamanda insanın her bir yönüne ve iyilik haline de müdahale edilmektedir. Farklı kentkırım türlerinin aslında insanın her bir yönüyle ilgili olduğu görülmektedir. Bu anlamda sosyal çalışma ve kentkırım kesişimindeki her bir alt başlık, kentkırım türlerine karşılık gelmekte ve sosyal çalışmanın uluslararası sosyal çalışma ve kentsel sosyal çalışma bağlamında kente dair yapabileceklerinin olduğunu göstermektedir.

Kentkırımın her bir türü kentin her bir yönüne ekonomik, sosyal ve çevresel dengesine zarar vermekte, kenti hedef alırken insan hayatına, yaşama şekline, toplumsallığına ve kolektif kültürüne de zarar verdiği için sorunların analizi ve çözümünde sadece kentle ilgili meslekleri değil insana hizmet veren meslekleri de içine almaktadır. Bunlardan biri olan sosyal çalışma; kente yapılan her müdahale doğrudan veya dolaylı olarak insan hayatına da etki ettiği için **insan hakları**, kentin yıkımı maddi eserler üzerinden yapılırsa da her bir maddi eserin simgesel ve manevi bir değeri ve kültürel temsili olduğu için **çokkültürlülük**, insan toplumsallığıyla çevre şartlarının birbirine bağlı ve bağımlı olması dolayısıyla **sosyal ve çevresel adalet**, kentin kent olması ve kentte yaşayanların da o kentte yaşayan kentliler olarak doğal şekilde sahip oldukları haklar olduğu için **kent hakkı** odağında kentkırım çalışmalarına dahil olabilir.

Sonuç olarak kentin fiziki oluşumu, bağlı bulunulan toplum tarafından inşa edilmesine rağmen kent sakinlerine ilişkin psikolojik, kültürel vb. pek çok soyut izdüşüm kentin fiziki yapısına sirayet etmektedir. Ancak daha çok yirminci yüzyılın ikinci yarısında kapitalist sermayenin kentleri homojenleştirerek dönüştürmesi bu izdüşü-

mü karmaşıklıştırarak kentleri bütünüyle kaos merkezlerine dönüştürmektedir. Bu kaos ve yıkımın önüne geçilebilmesi için aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

1. Kente yönelik saldırı, yıkım ve kırımın aynı zamanda bir insan hakları ihlali olduğu gösterilmelidir. İnsan haklarını mesleki değerlerinin temelini koyan sosyal çalışma da bu alanda proaktif olarak yer almalıdır.
2. Çokkültürlülük uygulamaları bağlamında kentteki sembolik, manevi ve kültürel değerleri olan somut yapılara yönelik kırımın soyut yıkımı da getirdiği anlaşılmalı ve sosyal çalışma alanında kent çalışmalarında gerek uygulamada gerekse literatürde bu konulara yer verilmelidir.
3. Kentkırımın bir boyutu olan ekolojik yıkımın etkilerinden öncelikle sosyal çalışmanın faaliyet sürdürdüğü dezavantajlı gruplar etkilense de hiçbir toplum veya coğrafyanın bu yıkımdan azade olmadığına dair farkındalık oluşturulmalı, sosyal çalışma bu farkındalığa aracı olabilmelidir.
4. Kenti bir hayat alanından çok bir rant alanına dönüştüren neoliberal politikalar ve sosyal çalışmanın geleceği arasındaki bağlantı görülmeli, kentlerin insan için değil de şirketler için tasarlanmasının sermaye namına sosyal adaleti zedeleyen boyutu görülmeli, sosyal çalışmanın sosyal adalet ilkesi gereği kentkırımın sosyal adaletsizlik boyutuna dikkat çekilmelidir.

Extended Abstract

Urbicide in the context of international social work

*

Şeniz Aslan⁴

Metin Zafer⁵

Fethi Güngör⁶

The history of cities is intertwined with conflicts and wars. Historically, cities have been plundered as spoils of war. Today, bombed cities have become a part of ethnic groups' conflict areas and war strategies, in addition to terrorist acts. In addition, the city has become a battlefield for ideology and, with the modern era, for capital. This situation has placed the city at the center of war and has led to the need to conceptualize violence that aims to damage the city itself. The purposeful and systematic destruction or defenselessness of the physical, structural and symbolic values that make a city a city has been conceptualized as urbicide.

“Urban studies” is an interdisciplinary field of study. Different fields such as architecture, geography, urban planning, sociology and economics conduct studies on the city. Social work is also one of these fields and has addressed issues such as urban poverty, social justice, environmental development and the right to the city in its professional origins. Today, it should take its place in urban studies by adding the human-space relationship. Urbicide, which is both an urban problem and a problem of the city, should be evaluated not only in

⁴ Asst. Prof., Yozgat Bozok University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work, Yozgat, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0444-1335>
E-mail: seniz.aslan@yobu.edu.tr

⁵ Dr., Sociologist, Istanbul Metropolitan Municipality Department of Social Services Migration and Integration Unit, İstanbul, Türkiye,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2360-1162> E-mail: metinzafer2344@gmail.com

⁶ Prof. Dr., Yalova University Faculty of Humanities and Social Sciences, Department of Social Work, Yalova, Türkiye, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2581-0205>
E-mail: fethi.gungor@yalova.edu.tr

military, economic and political but also in social and cultural contexts. In this context, it can be said that the field of social work also needs a new approach to the city and urban studies.

This study is based on the aforementioned need. Urbicide and its types are explained in line with the literature and the concepts related to the subject of urbicide, and the relationship between social work and urbicide is discussed under the relevant headings.

Urbicide is the actions that cause the death of a city by damaging certain parts or the whole of it. The “urban” in the word “urbicide” used for urbicide means “the characteristic of a city or town” in Latin. The second part of the word, “cide”, means “killing”. This concept, which refers to the death/killing of the city, expresses the violation of the rights of the city, urban life and urban dwellers and all kinds of systematic attacks against them.

When a classification is made regarding the types of urbicide, it is seen that there are four types of urbicide: historical, natural, anthropic and symbolic.

Social work carries out individual, group and community practices at micro, mezzo, or macro levels according to the nature of the problem. While some practices can remain within the boundaries of the society or country, some problems; their emergence, the breadth of the area in which they are experienced and their multifaceted structures reach an international dimension. International social work can contribute to the solution of the problem at different levels by providing a holistic view of the problems due to the interconnected structure of the local and global levels.

Since urbicide has an international character, solutions to this issue must also be international. In this context, social work can operate under the following headings according to each type of urbicide experienced:

Urbicide with a focus on human rights: Although the target in urbicide is the city itself, the focus on human rights is an important basis for analyzing urbicide since it intervenes and affects the lives, lifestyle, collective lifestyle and sense of urbanity of the people living in the city. Human rights are one of the basic concepts of social work.

Urbicide with a focus on multiculturalism: Symbolic destruction, which is the ideological and hegemonic type of urbicide, is closely linked to multicultural practices in social work. Multiculturalism is linked to the daily life practices and political struggles of people who are exposed to cultural discrimination and political and economic practices related to this discrimination.

Urbicide and ecological justice in the focus of ecological destruction: Urbicide, which is related to ecological destruction, refers to the destruction of the “livability and ecological sustainability” conditions of the region where the modern city formation is located and to unsustainable urban models. Those who are most affected by the damages resulting from ecological degradation are disadvantaged groups -such as the poor- who are also in the field of activity of social work. Urbicide in the focus of social justice and the right to the city: When urbicide is evaluated in the focus of social justice, environmental justice and the right to the city, crime against the city has an important place. Crime against the city; It is the destruction of some of the characteristics and values that the city has. In short, it is the sum of the damages given to the city in terms of spatial, physical, sociocultural and economic aspects. The right to the city is the sum of the rights that people can meet their needs in accordance with human dignity and value, which are among the basic concepts of social work.

Each type of urbicide harms every aspect of the city, its economic, social and environmental balance, and since it targets the city and harms human life, lifestyle, sociality and collective culture, it includes not only professions related to the city but also professions that serve people in the analysis and solution of problems. One of these, social work; can be included in urbicide studies with a focus on human rights, since every intervention made in the city directly or indirectly affects human life, multiculturalism, since the destruction of the city is done through material artifacts, each material artifact has a symbolic and spiritual value and cultural representation, social and environmental justice, since human sociality and environmental conditions are interconnected and dependent, and the right to the city, since the city is a city and the rights of those living in the city are the rights that they naturally have as citizens living in that city.

Kaynakça/References

- Alice, B., Germán Q. R. and Olaff, J. G. (2023). Between Greens and Grays: Urbanization and Territorial Destruction in the Sabana de Bogotá In: Carrión Mena, F., Cepeda Pico, P. (eds). *Urbicide*. pp. 293-315. The Urban Book Series. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-25304-1_4.
- Aslan, H. ve Çalış, N. (2020). Göç ve kentleşme ilişkisi: kentsel bütünleşme ve çokkültürlü kentler. Buz, S. Gencer, T. E., Bolgün, C., Editör, *Kentsel Sosyal Hizmet* içinde, ss. 201-240. Nobel Akademik, Ankara.
- Aslan, Ş. B. ve Güngör, F. (2020). Uluslararası sosyal çalışma bağlamında kadına yönelen savaş tecavüzleri ve kolektif etmenleri. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 31(2), s. 578-603.
- Aslan, Ş. (2023). *Ekolojik sosyal hizmet: kavramlar-tartışmalar/teori-uygulama*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Braudel, F. (1990). *Akdeniz: mekân ve tarih*, (Çev. Necati Erkurt), İstanbul: Metis Yay.
- Brenner, N. & Theodore, N. (2002). Cities and the geographies of actually existing neoliberalism. *Antipode*, 34(3), 349-379.
- Ceylan, F. ve Ulutabak, G. (Ed.). (2024). *Kanıt-The Evidence*. Genişletilmiş 3. Baskı. Ankara: AA Kitap. <https://aakitap.com.tr/kanit/tr>.
- Coward, M. (2004). "Urbicide in Bosnia". Editör: Stephen Graham. *Cities, war and terrorism: towards an urban geopolitics*, UK: Blackwell Publishing. 154-171. <https://doi.org/10.1002/9780470753033.ch9>.
- Coward, M. (2006). Bosna'da kentkırım etno-milliyetçilik ve Bosna'daki yok etme saldırganlığı. *Bülten* (43), 24-32.
- Çekiç, S. (2018). *Dayton (barış) anlaşmasının meşrulaştırdığı Boşnak soykırımı*. İstanbul: Lutka Kitap Yay.
- Di Virgilio, M. M. (2023). Urbicide: Towards a Conceptualization. In: Carrión Mena, F., Cepeda Pico, P. (eds). *Urbicide*. Pp. 59-75. The Urban Book Series. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-25304-1_4.
- Dinçer, Ö. (2016). Sürdürülebilir kentleşme tartışmaları ve kent hakkı. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(10), 73-84.
- Dominelli, L. (2018). *Yeşil sosyal hizmet çevre krizlerinden çevresel adalete*. (Çev. Ed. A. İçağasıoğlu Çoban). Ankara: Nika Yay.
- Eliçin, Y. (2011). Küreselleşen kent ve sosyal hareketler, *Mülkiye Dergisi*, 35(270), 141-158.
- Es, M. ve Ateş, H. (2010). Kent yönetimi, kentleşme ve göç: sorunlar ve çözüm önerileri. *Journal of Social Policy Conferences*. (48), 205-248.
- Gencer, T. E. (2019a). İnsan-Mekân İlişkisinin Bütüncül Boyutu: Kent-Mekân Çalışmalarında Sosyal Hizmet Gereksinimi, *Güncel Sosyal Hizmet Çalışmaları* içinde, ss. 131-139, Ed. M. Kırloğlu ve H. H. Tekin, Konya: Çizgi Kitabevi Yayınları.

- Gencer, T. E. (2019b). *Kentsel adaletin ve yeşil sosyal hizmetin güvencesi kentte insan hakları*. INCES: International Congress of Science Culture and Education, 29 Ekim - 02 Kasım 2019.
- Gencer, T. E. (2020). Sosyal Adalet ve Kent: Sosyal Adaletin Mekânsal Boyutu Buz, S. Gencer, T. E., Bolgün, C., Editör, *Kentsel Sosyal Hizmet* içinde, ss. 35-54. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Golańska, D. (2022). Slow urbicide: Accounting for the shifting temporalities of political violence in the West Bank. *Geoforum*, (132), 125-134.
- Graham, S. (2004). Postmortem city: towards an urban geopolitics. *City*, 8(2), 165-206.
- Graham, S. (2011). Lessons in Urbicide (Editör: Stephen Graham). *Cities Under Siege: New Military Urbanism*. London Verso.
- Güngör, F., Zafer, M. (2023). Uluslararası Sosyal Çalışma Bağlamında Boşnak Soykırımı ve Paydaşları. *Sosyal Hizmet Penceresinden Sosyal Sorunlar* içinde, Ed. F. Güngör ve Y. Akyıldız, (1-19). Ankara. Nobel Akademik Yayıncılık. ISBN: 978-625-398-990-3.
- Güven, A. (2016). Urban, urbanization and urban management needs. *Journal of International Management Educational and Economics Perspectives*, 4(1), 21-30. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/pub/jimeep/issue/32149/356500>
- Harvey, D. (2009). *Sosyal adalet ve şehir*. (Çev. Mehmet Morali). İstanbul: Metis Yay.
- Hugman, R., Moosa-Mitha, M. and Moyo, O. (2010). Towards a borderless social work: reconsidering notions of international social work. *International Social Work*, 53(5), 629-643.
- Karasu, M. A. (2008). "Bir kentin ölümü: kentkırım (Bosna-Hersek örneği)". *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 17(3), 51- 64.
- Karataş, K. (1999). "Savaş ve sosyal hizmetler". *Ufukun Ötesi Aylık Dergisi*, (3), 1-3.
- Keleş, R. (1998). *Kentbilim terimleri sözlüğü*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Keser, U. (2012). Manevi miras katliamı; Bosna-Hersek'te kentkırım. *Motif Akademik Halkbilimi Dergisi*, 5(9), 274-298.
- Marshall, G. (2009). *Sosyoloji sözlüğü*. (Çev. Osman Akınhay ve Derya Kömürcü). Ankara: Bilim ve Sanat.
- Mena, F. C. (2018). Urbicide, or the city's liturgical death. *Oculum Ensaio*, 15(1), 05-12.
- Mena, F. C. (2023). Urbicide. The Liturgical Murder of the City. In: Carrión Mena, F., Cepeda Pico, P. (eds), *Urbicide*. Pp. 25-45. The Urban Book Series. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-25304-1_2.
- Mena, F. C., Pico, P. C. (2023). Urbicide: An Unprecedented Methodological Entry in Urban Studies?. In: Carrión Mena, F., Cepeda Pico, P. (eds), *Urbicide*. Pp. 3-22. The Urban Book Series. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-031-25304-1_1.

- Mengi, A. (2007). Kente karşı suç-imar suçu. *Mimarlar Odası Ankara Şubesi Bülteni*, (55), 47-49.
- Miaschi, J. (2017). *What Is Urbicide?* <https://www.worldatlas.com/articles/what-is-urbicide.html>, Erişim tarihi: 24.11.2023.
- Mumford, L. (2019). *Tarih boyunca kent kökenleri, geçirdiği dönüşümler ve geleceği*. (Çev. Gürol Koca ve Tamer Tosun). İstanbul: Ayrıntı Yay.
- Özgür, Ö. (2010). Çokkültürcü sosyal hizmet: eleştirel bir bakış. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 21(2), 89-104.
- Shaw, M. (2004). New wars of the city: "urbicide" and "genocide". (Editör: Stephen Graham). *Cities Under Siege: New Military Urbanism*. London: Verso Books, 141-154.
- Sipahi, E. B. ve Çakar, R. (2023). Soykırımın mekândaki iz düşümü olarak kentkırım anlatıları: Bosna Hersek örneği üzerinden belgesel film analizi. *İnsan ve Toplum*, 13(1), 159-195.
- Steels, S. (2015). Key Characteristics of age-friendly cities and communities: A Review. *Cities*, 47, 47-52. <http://dx.doi.org/10.1016/j.cities.2015.02.004>.
- Taşğın, N. Ş. (2017). *Yoksulluk, İnsan hakları ve sosyal hizmetler*. Ankara: NİKA Yay.
- Tılıç, R. H. (2011). Kavram olarak kent sosyolojisi. *Kent Sosyolojisi içinde* (2-24). Ed. Fatime Güneş. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayını. ISBN: 978-975-06-1091-2.
- Tozal, A. and Güngör, F. (2021). Examination of the cittaslow model in the context of disadvantaged groups in sustainable urbanization: Example of Seferihisar. *International Journal of Turcologia*, 16(32), 61-81.
- Turut, H. ve Özgür, E. M. (2022). Kentlerin neoliberalizmle imtihanını anlamak: kentleşmenin ekonomi politikası ve "fiilen var olan neoliberalizm". *Ege Coğrafya Dergisi*, 31(2), 493-507. <https://doi.org/10.51800/ecd.1133716>
- Varlıklar Demirkazık Ç. N. (2020). Kent Kuramları. Buz, S. Gencer, T. E., Bolgün, C., Editör, *Kentsel Sosyal Hizmet içinde*, ss. 3-34. Ankara: Nobel Akademik.
- Virilio, P. (2002). *Desert screen: war at the speed of light*, Continuum, London.
- Wojtasik, K. (2015). Urbicide-when the city becomes a target. M. S. Szczepański, G. Gawron, B. Lewicka (red.), *Urbanism As a Way of Life: Trying to Rediscover*, pp. 109-118. Katowice: Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego.
- Yahyagil, M. Y. (1998). Kentlerin kültürün gelişmesindeki etkileri. *İstanbul Journal of Sociological Studies*, 0(25), 105-120. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/iusoskon/issue/9525/119024>.
- Yalman, Y., Harmandaoğlu, N. (2023). Migration and social work: an overview of economic support services for migrants in Türkiye, *International Journal of Current Social Science*, 2(1):10-14,2023.
- Yıldırım, L. N. (2019). Kent kültürü ve postmodern hayat tarzının tüketime etkisi. *Anadolu Akademi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 53-62. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/anadoluakademi/issue/47554/600675>.

- Yılmaz, A. (2018). Göç ve kent: göç olgusuna kozmopolitan bir bakış. *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 3(6), 103-109.
- Yılmaz, F. H. ve Şahin, A. (2018). Kentsel yıkımın Bosna ve Filistin örnekleri üzerinden kentkırım kapsamında değerlendirilmesi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 21(1), 92-106. DOI: 10,29249/selcuksbmyd.401085.

Şeniz Aslan

2023 yılında sosyal hizmet alanında doktorasını aldı. 2024 yılından itibaren Yozgat Bozok Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde görev yapmaktadır. Ekolojik sosyal hizmet alanında doktora tezi ve makaleleri bulunmaktadır. Ayrıca sanat ve sosyal hizmet, disiplinler arası çalışma başlıca akademik uğraşlarıdır.

She received her doctorate in social work in 2023. She has been working at Yozgat Bozok University, Faculty of Health Sciences, Department of Social Work since 2024. She has a doctoral dissertation and articles in the field of ecological social work. In addition, art and social work, interdisciplinary work are her main academic pursuits.

E-posta: seniz.aslan@yobu.edu.tr

Metin Zafer

2013 yılında lisans eğitimini Anadolu Üniversitesi sosyoloji bölümünde, 2016 yılında yüksek lisans eğitimini Nişantaşı Üniversitesi psikoloji alanında, 2024 yılında doktora eğitimini ise Yalova Üniversitesi sosyal hizmet programında tamamladı. 2007 yılından itibaren İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde çeşitli görevlerde bulundu. Halihazırda İstanbul Büyükşehir Belediyesi'nde sosyolog olarak görev yapmaktadır. Sosyal çalışma, yaşlılık, afetler, genel metodoloji ve kuramlar üzerine çalışmaları bulunmaktadır.

In 2013, he completed his undergraduate education in the sociology department of Anadolu University, in 2016 he completed his master's degree in psychology at Nişantaşı University, and in 2024 he completed his doctorate education in the social work program at Yalova University. Since 2007, he has worked in various positions in Istanbul Metropolitan Municipality. He is currently working as a sociologist in Istanbul Metropolitan Municipality. He has studies on social work, old age, disasters, general methodology and theories.

E-posta: metinzafer2344@gmail.com.tr

Fethi Güngör

Sosyoloji alanında 2004 yılında doktor, 2013 yılında doçent, 2019 yılında profesör unvanını aldı. 1994-2008 yılları arasında Sakarya Üniversitesi'nde çalıştı.

2009 yılından itibaren Yalova Üniversitesi İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Sosyal Hizmet Bölümünde görev yapmaktadır. Aile, çocuk, insan hakları, sivil toplum, İslam dünyası ve Kafkaslar hakkında çalışmaları bulunmaktadır.

He received the title of doctor in 2004, associate professor in 2013 and professor in 2019 in the field of sociology. He worked at Sakarya University between 1994-2008. Since 2009, he has been working at Yalova University, Faculty of Human and Social Sciences, Department of Social Work. He has studies on family, children, human rights, civil society, Islamic world and Caucasus.

E-posta: fethi.gungor@yalova.edu.tr

Etik Beyan/Ethical Statement: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur / *It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.*

Telif Hakkı ve Lisans/Copyright & License: Dergimizde yayımlanan çalışmaların telif hakları dergimizde olup, CC-BY-NC-ND lisansı ile açık erişim olarak yayımlanmaktadır./*The copyrights of the works published in our journal belong to the journal, and they are published as open access under the CC-BY-NC-ND license.*

Değerlendirme/Reviewers *Two external reviewers:* İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme/Double-blind

Yapay Zeka Beyanı/AI Disclosure: Bu çalışmanın İngilizce metinlerinin hazırlanmasında DeepL yapay zekâ destekli yazılım programından sınırlı ölçüde yararlanılmıştır. İçeriğin oluşturulması, analizlerin yapılması ve bilimsel değerlendirme yazarlar tarafından gerçekleştirilmiştir.

Limited use was made of the artificial intelligence software program DeepL in the preparation of the English texts of this study. Content creation, analysis and scientific evaluation were carried out by the authors.

Etik Bildirim/Complaints: bilgi@idealkentdergisi.com

Çıkar Çatışması/Conflicts of Interest: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir/*There is no conflict of interest in this study.*